

HET BEATRIXPARK

VAN WIJKPARK NAAR STADSPARK

Gemeente Almere

2002

Uitgegeven ter gelegenheid
van het openingsfeest Beatrixpark
mei 2002

INHOUD

Voorwoord

5

Ontwerpgeschiedenis

7

Vernieuwing van het park: het proces

9

Stadspark met allure

11

De Beatrixboom

17

Participatieproces Beatrixpark

20

VOORWOORD

De afgelopen jaren hebben veel mensen hard gewerkt aan de vernieuwing van het Beatrixpark in Almere. En iedereen praat wel over de vernieuwing van het park, maar eigenlijk klopt die term niet. Het Beatrixpark is destijds aangelegd als een 'casco' dat nog nader ingevuld moest worden.

In 1997 is gestart met het maken van plannen. Het moest een echt stadspark worden, zo luidde de opdracht. Bijzonder in het proces is, dat het ontwerp in nauwe samenwerking met een landschapsarchitect, de gemeente en een grote groep bewoners tot stand is gekomen.

Ik ben niet alleen blij met het resultaat, maar ook met de manier waarop het tot stand is gekomen. Want de tijd dat de gemeente dergelijke plannen alleen maakte is achterhaald. De inwoners, die immers de gebruikers zijn, moeten ook een stempel kunnen drukken op de invulling van zo'n belangrijk park in de stad. Pas dan komt er een 'plek voor iedereen' tot stand. Het Beatrixpark is een park geworden met de diversiteit en allure die past bij Almere: variërend van een plek voor de jeugd tot een rustig gebied voor de natuurliefhebber.

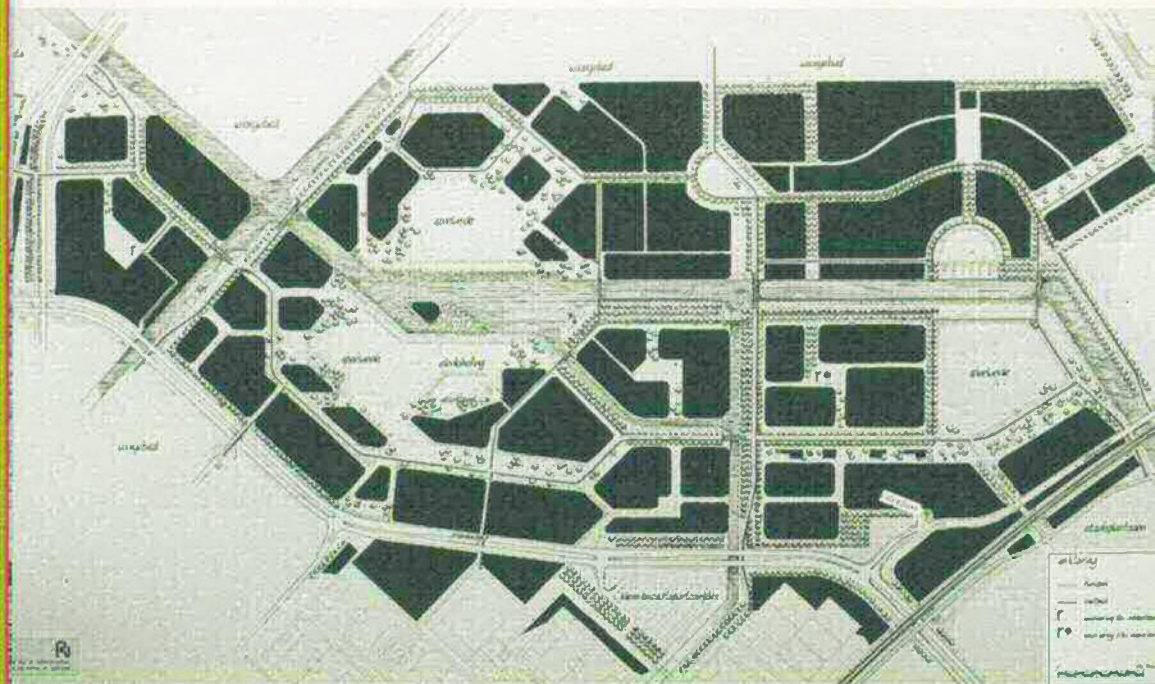
In dit boekje vindt u allerlei wetenswaardigheden over het Beatrixpark van de afgelopen 20 jaar. Ik wens u veel leesplezier.

Tot slot wil ik iedereen feliciteren met ons mooie park!

Arie-Willem Bijl

Wethouder Stedelijk Beheer 1999 - 2002

Plattegrond oorspronkelijk ontwerp

ONTWERP GESCHIEDENIS

Het Beatrixpark is een van de eerste parken van Almere en is nu twintig jaar oud. In de jaren zeventig heeft het bureau Brouwer en Bleeker opdracht gekregen om een ontwerp te maken voor een stadspark, zo groot als het Arnhemse landgoed Sonsbeek. Het idee was dat in deze eerste 'groene wig' het omringende open landschap tot diep in de stad binnen moest dringen. Ank Bleeker heeft het park ontworpen in Engelse landschapsstijl, met slingerpaden en monumentale assen. Zoals dat hoort bij een landgoed zouden er ook gebouwen in komen, bijvoorbeeld een museum en een theehuis. Het park zou genoemd worden naar de grote man van de tuinstadgedachte; alle oude verslagen spreken van het Ebenezer Howardpark. Maar toen de toenmalige landdrost van de zuidelijke IJsselmeerpolders, Han Lammers, de koningin bereid vond er de eerste boom te planten, werd het Beatrixpark.

Het park werd aangelegd met het voornemen om de verdere inrichting op een later tijdstip te voltooien. Het oorspronkelijke ontwerp heeft de kenmerken van een plek in de nieuwe polders, met rechte lijnen, een strakke padenstructuur, rechte bosvakken, veel ruimte en paden met brede profielen. Zoals gebruikelijk in de polders overheersten in het bos inheemse soorten.

Het Beatrixpark is een van de drie centrale, openbare, groene buitenruimten van Almere en een stadscorridor tussen het centrum aan de ene kant en het buitengebied en de toekomstige wijk Noorderplassen West aan de andere kant.

Het park is onderdeel van een landschapsontwikkelingszone: een combinatie van een langzaamverkeersroute, publiekstrekkende functies en vroegtijdig aangeplant bos. Het krijgt door de omringende bebouwing steeds meer de betekenis van een groot stadspark; op dit moment is alleen de noordwestrand van het park nog niet bebouwd, maar ook daar komt binnen enkele jaren verandering in.

Begin jaren '90 is het geld dat voor het onderhoud van het Beatrixpark was gereserveerd vaak aan het groen in de woonwijken besteed. En niet aan het park. Dit heeft geleid tot grote achterstand in het onderhoud. Bij het ontwerp werd uitgegaan van de formule eenderde water, eenderde bos en eenderde open terrein. In het uitgevoerde plan zit echter minder water, minder open terrein en meer bos. Sommige van de bijzondere boomsoorten bleken niet bestand tegen harde wind en hoge grondwaterstanden. Het park werd beleefd als eentonig en somber. 'Het lijkt maar één kleur groen' was de reactie van de bewoners. De overgang van de wijken naar het park was op sommige plaatsen onduidelijk en rommelig, wat men als onveilig ervoer. De ingangen van het park waren veelal verborgen. Het park kan op veel manieren gebruikt worden, maar er waren tot voor kort opvallend weinig specifieke voorzieningen; slechts een vissteiger en wat verwaarloosde bankjes.

VERNIEUWING VAN HET PARK; HET PROCES

Het park moest worden aangepakt en zo startte het project 'Structuurverbetering Beatrixpark'. De mening van het stadsbestuur was dat de vernieuwing zoveel mogelijk samen met de bewoners tot stand zou moeten komen.

Op 23 juni 1997 liet de bevolking van Almere in een startbijeenkomst haar stem horen over wat er met het Beatrixpark zou moeten gebeuren. Met elektronische stemkastjes konden zij hun stem laten gelden.

Bewoners gaven aan zich bijzonder te storen aan het achterstallig onderhoud. Veertig geïnteresseerden hebben tijdens een volgende bijeenkomst allemaal een minuut de tijd gekregen om hun boodschap mee te geven. Uit deze groep is de uiteindelijke Bewonerswerkgroep Beatrixpark gevormd, welke een afspiegeling is van verschillende wijken en verschillende belangen. De projectleider, ontwerper, communicatieadviseur, bewonerswerkgroep en ambtelijke werkgroep werkten samen hard aan de planvorming. Verbeterpunten hadden betrekking op de kleur en het activiteitenaanbod in het park, op de mogelijkheden en de veiligheid voor

wandelaars, fietsers en andere gebruikers, op de in- en uitgangen en op de overgang van het park naar de Kruidenwijk. Aan de hand van referentiebeelden werd de bewoners de mogelijkheid gegeven om keuzen te maken.

Keuzen die de ontwerper vervolgens vertaalde in schetsen voor het park. De bewonerswerkgroep heeft grote invloed gehad op de herinrichting van het park. Stap voor stap is toegewerkt naar een precieze invulling van het plan. Op deze manier zagen de bewoners hun ideeën daadwerkelijk terugkomen.

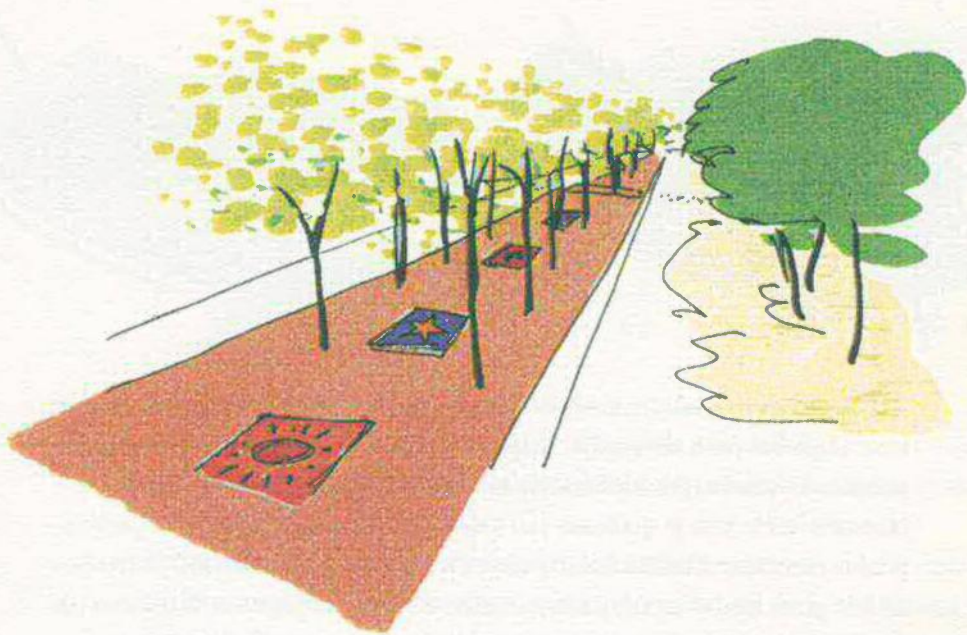
De ambtelijke werkgroep werkte meer op de achtergrond. Zij toetste, adviseerde en regelde de nodige stappen.

Sinds 1999 is hard gewerkt aan de feitelijke realisatie van de inrichting. Deze is nu in grote lijnen voltooid. Een aantal zaken heeft meer tijd nodig, maar zal in de loop van 2002 worden voltooid. Ook moeten de horecaondernemer en de speeltuinvereniging hun gebouwen nog plaatsen.

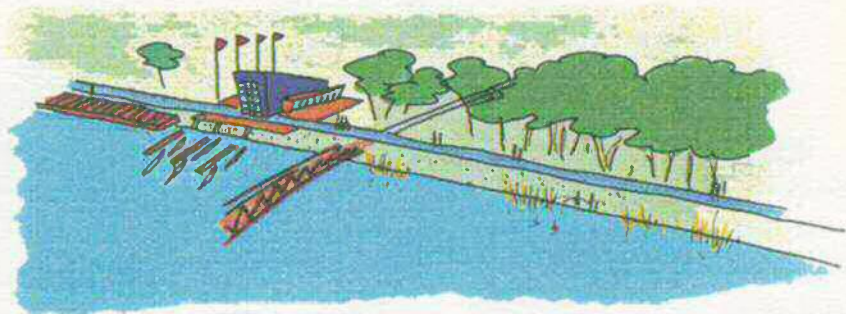
STADSPARK MET ALLURE

Het parkgedeelte aan de zuidkant van de Parkwetering is rustig en bebost. Hier blijft het park natuurlijk, krijgt de Parkwetering een glooiende oever, mogen de honden los en kunnen mensen 's nachts sterren kijken. In de bloemenweide kun je genieten van vele wilde bloemensoorten. De paddenpoel is een aantrekkelijke habitat voor diverse soorten amfibieën. In het bos op het grote eiland wordt paddenstoelen alle ruimte gegeven. Een toren op de uitkijkheuvel biedt straks een geweldig uitzicht op park en omgeving. Het parkgedeelte aan de noordkant van de Parkwetering is het drukker, meer gecultiveerde deel van het park. Hier zijn een speeltuin en een activiteitenplek voor jongeren aangelegd. Er is een brede boulevard langs het water, ingericht met markante verlichting en fraaie banken. De overgang van park naar woonwijk is geaccentueerd door middel van de aanleg van een bijzondere strip. Ook bevinden zich hier drie thematuinen: een vaste plantentuin, een hoge tuin en een verborgen tuin. Later wordt hier nog een vierde bijzondere tuin aan toegevoegd.

Strip langs de Kruidenwijk

De overgang tussen de Kruidenwijk en het Beatrixpark is met veel zorg ingericht. De voorheen rommelige achterkant van de wijk is als het ware voorkant geworden. Als overgang van het park naar de wijk is een laantje met bijzondere bomen aangelegd. De totale strook met bomen en pad is ongeveer 20 meter breed, waardoor de bewoners aan het park hun privacy behouden.

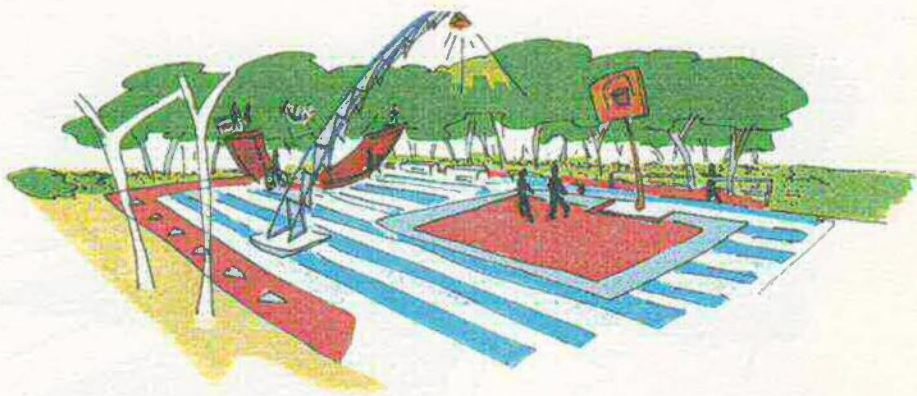

Oevers

De oevers van de Parkwetering hebben in het ontwerp en in de uitvoering veel aandacht gekregen. Ze zijn aantrekkelijker en meer gevarieerd geworden. De oever aan de zuidkant heeft een natuurlijke inrichting gekregen. Er komt een brede rietzone met waterplanten zoals biezen, lissen en dergelijke. Langs de noordoever is een goed toegankelijke strook met een breed doorgaand pad aangelegd: de Beatrixboulevard.

Fietspaden

Er lopen vier doorgaande fietsroutes door het Beatrixpark. De meeste verbindingen zijn NW-ZO gericht. Enkele verbinden de Muziekwijk met de Kruidenwijk. Langs de noordoever van de Parkwetering, in het drukere deel van het park, is een nieuw fiets- annex wandelpad aangelegd (de Beatrixboulevard). Alle doorgaande fietsroutes zijn verlicht.

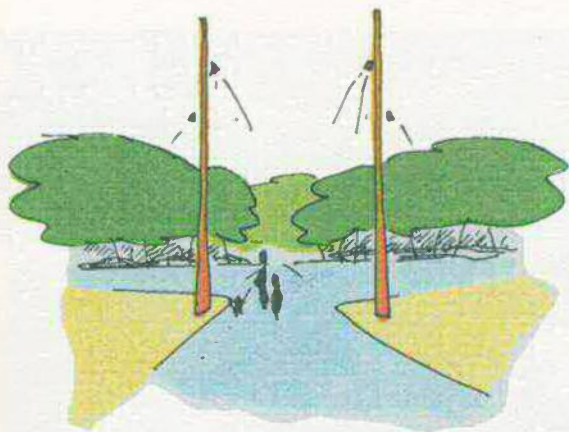

Sport en spel

Het open veld in het noordwestelijk gedeelte van het park wordt intensief gemaaid, zodat het geschikt is voor sportdoeleinden. Door het gehele park is een circuit van glad asfalt aangelegd, waar mensen op kunnen skaten en skeelers, hardlopen en fietsen. De Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie heeft in samenwerking met de gemeente, een gemarkeerde looproute uitgezet, die gedeeltelijk door het Beatrixpark gaat.

Op de activiteitenplek ontmoeten alle parkgebruikers elkaar. De activiteitenplek heeft een enorme aantrekkingskracht op grote aantallen skaters en skeelers; de inrichting is dan ook afgestemd op deze groep jeugdigen en heeft een allure die zijn weerga in Nederland niet kent.

Hier vlakbij ligt ook een prachtige speeltuin, die is gerealiseerd dankzij de jarenlange inspanningen van de speeltuinvereniging in de aangrenzende Muziekwijk.

Tussen het paddenstoelen-eiland en de oever aan de zuidkant van het park is een vloten- annex kabel-pontverbinding aangelegd, als speelelement voor

kinderen. Halverwege deze verbinding ligt een drijvende, verplaatsbare vlonder, die tevens gebruikt kan worden als podium. Voor die gelegenheden kan de vlonder versleept worden naar een verankerde plek ter hoogte van het open veld. Publiek op de oever heeft zo een uitstekende plek om de optredens te volgen.

Poorten

De toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het park zijn verbeterd door het plaatsen van duidelijke poorten. Deze zorgen voor de herkenbaarheid van de in- en uitgangen. Het is de bedoeling dat er binnen afzienbare tijd bij alle toegangspaden poorten geplaatst worden. Via de entree aan de Muziekdreef kan men met de auto het parkeerterrein in het park bereiken. Hier is dan ook de hoofdpoot gesitueerd, die te herkennen is aan de grote maat en bijzondere vormgeving.

Koningin Beatrix plant op 27 november 1981 de Oranjeboom

De Beatrixboom op huidige plek in het park

DE BEATRIXBOOM

Aan één boom in het park is een wel heel bijzonder verhaal verbonden. Het relaas begint met het bezoek van Koningin Beatrix aan Almere. Zij kwam op 27 november 1981 naar de polderstad om in het naar haar genoemde park een linde te planten. Een belangrijke gebeurtenis voor Almere. Daarmee kreeg dit deel van het nieuwe land zijn eigen koningslinde.

De linde is een bijzondere boom. Vroeger werd de linde als een heilige boom beschouwd, die de omwonenden bescherming bood tegen kwade machten. Vandaar dat op veel dorpsbrinken linden staan (en stonden). Sommige linden worden, volgens een oud gebruik, in drie etages gesnoeid. Volgens de verhalen zou de boom huisvesting bieden aan goden, die vanzelfsprekend in de top woonden, aan wereldlijke machthebbers,

die in het midden woonden, en aan het gewone volk, woonachtig onder-
in de kroon. Overigens niet de slechtste plaats, want daar is het 's zomers
het koelst.

Helaas had de door het staatshoofd geplante linde niet op alle inwoners
van Almere een betoverende uitwerking. De dag na de Luilakbloemenmarkt

Oranjeboom in winters Beatrixpark (1981)

bleek de boom van de top van zijn
kruin te zijn ontdaan. Toen de wan-
daad aan het licht kwam werd de
'onthalsde' boom uitgegraven en
afgevoerd naar een stortplaats.

Daarvandaan werd het restant van de
linde door een groenmedewerker
meegenomen en elders in de vette
klei van de Noordoostpolder her-
plant. Dat de uitgedroogde boom
toch weer aansloeg mag als bewijs
gelden van het sacrale karakter van
de linde. Dankzij veel zorg en toe-
wijding zag ze er na acht jaar weer
uit als een normale linde; met een
koninklijke kruin op een vorstelijk
stam. Wie de linde goed bekijkt kan
de littekens vinden die herinneren
aan dit verhaal.

In het voorjaar van 1993 werd het besluit genomen om de linde weer een prominente plaats te geven in het Almeerse stadsbeeld. Het initiatief daar-
toe kwam van het Genootschap van Het Levende Huis dat zich ten doel
stelt om de relatie tussen kunst en natuur en uitingen hiervan van te bevor-
deren. Het genootschap is begin jaren negentig opgericht naar aanleiding
van de realisatie van het kunstwerk 'Levende Huizen' van Anne Marie
Backer bij het Natuur- en milieucentrum Het Eksternest. Als nieuwe locatie
werd voor het pleintje langs het Deventerpad in Almere-Stad gekozen.
Daar was door de gemeente een plek gereserveerd voor een bijzondere en
beeldbepalende boom. Een profiel waaraan de linde ruimschoots voldeed.
Aldus geschiedde.

En toch had de linde nog niet haar eindbestemming bereikt. Want op
20 februari 1999, tijdens de officiële start van de vernieuwing Beatrixpark,
keerde de boom terug naar de plek waar het ruim twintig jaar geleden
allemaal was begonnen: het Beatrixpark. Daar werd zij herplant op een
prominente plek langs de toen nog niet bestaande boulevard en daarmee
is de cirkel rond.

Op de oorspronkelijke plaats waar koningin Beatrix ooit de boom plantte
staat nu een andere koningslinde. Het hek eromheen getuigt van een bij-
zondere betekenis van die boom.

PARTICIPATIEPROCES BEATRIXPARK

Jaap Elsinga en Diana Stam van de bewonerswerkgroep, ontwerper Anneke Nauta, communicatieadviseur Jacqueline van de Sande en projectleider Frauke Ricklefs vertellen over het stadspark van Almere.

Tweede ronde

Waarom 'Structuurverbetering Beatrixpark'?

Anneke: "Het Beatrixpark is destijds vrij eenvoudig aangelegd met het idee dat het later meer ingevuld zou worden, als de buurten eromheen klaar waren. Dat is typisch voor Almere. Alles is hier in de groei, nu moet het meer gezicht krijgen. Als één van de eerste projecten kreeg dit park een tweede ronde."

Het stadspark

Waar voldoet een goed park aan?

Anneke: "Een park is een stedelijk fenomeen. Het is een wereld op zich, die echter wel degelijk bij de stad hoort. De stad is belangrijk voor het totale concept: het park vormt een corridor in de stad en moet bereikbaar en toegankelijk zijn voor de inwoners of bezoekers van de stad. De bewoners die betrokken waren bij de herinrichting van het park hebben gekozen voor het thema 'de verborgen wereld': een plek om weg te zijn uit de stad, om je even terug te trekken. Een goed park heeft contrasten: het biedt ruimte aan actief en passief gebruik; er zijn besloten en overzichtelijke,

ingerichte en oningerichte stukken." Frauke: "Het park is een openbare ruimte die mensen de mogelijkheid biedt om de dagelijkse sleur te doorbreken. Daarnaast is het park een vrije ruimte dicht bij huis, waar mensen met elkaar in contact kunnen komen. In Almere heeft bijna iedereen een tuin en ligt de natuur om de hoek. In een park moeten de mensen voor sport, spel of ontmoeting terecht kunnen. Daarom moet een park prettig en veilig zijn, met mogelijkheden om te spelen, te wandelen en om andere activiteiten te ondernemen. In Almere zijn weinig recreatieve mogelijkheden en is de behoefte aan voorzieningen groot. De wensen van bewoners hebben onze input gevormd. De eerste bewonersavond heeft geleid tot een soort programma van eisen."

Wisselwerking

Het bestuur heeft nadrukkelijk gekozen voor een kwaliteitstraject waarin bewoners participeren. Hoe is dit vormgegeven?

Jacqueline: "Bij de herinrichting hebben we toegewerkt naar tevredenheid over het eindproduct en het proces. Als je kiest voor participatie, dan moet je de burgers ook serieus nemen; zij moeten echt iets in te brengen hebben. Het is ook nodig om duidelijk te zijn over die zaken, waarop géén invloed uitgeoefend kan worden. Als je mensen de mogelijkheid biedt om invloed uit te oefenen, dan is het mogelijk dat zij keuzes maken die de jouwe niet zijn. Dat moet je tevoren bedenken."

De wijze waarop het toenmalige bureau Groenvoorzieningen van de dienst Gemeentewerken burgers bij de vernieuwing van het Beatrixpark betrok,

sprak zowel Diana als Jaap erg aan. Diana: "Ik vond dat het op een unieke manier gebeurde die zeer enthousiasmerend werkte. Met name de opzet van de informatie-avonden." Ook Frauke was tevreden over de gang van zaken. "Je hebt natuurlijk allerlei gradaties van inspraak, maar het Beatrixpark was nu juist een object dat bij uitstek geschikt was voor deze uitgebreide vorm van participatie. Het ging immers om een park dat tot een echt stadspark moest uitgroeien. De wisselwerking tussen de bewonerswerkgroep en de ambtelijke werkgroep was niet altijd even gemakkelijk, maar dat maakte het proces wel erg spannend."

Vertaling

Het participatietraject is heel praktisch begonnen met een startbijeenkomst voor alle geïnteresseerden in Almere. Jacqueline: "Op basis van een eigen inventarisatie van de feitelijke situatie in en klachten over het park, hebben we een probleemschets voorgelegd aan de burgers en gezamenlijk gezocht naar oplossingen." Anneke Nauta heeft op basis van de inventarisatie en boodschappen modellen ontwikkeld en aan de bewonerswerkgroep voorgelegd. De bewonerswerkgroep is geformeerd aan de hand van een vertegenwoordiging van verschillende wijken en verschillende belangen. Anneke: "Ik heb de bewoners heel veel referentiebeelden gegeven, bijvoorbeeld een waterrijke sfeer, een dicht of juist open bos. Dit in plaats van allerlei plattegronden en dwarsdoorsneden, omdat bewoners die niet gemakkelijk kunnen lezen. De referentiebeelden gaven de bewoners keuzemogelijkheden. Keuzen die ik vervolgens vertaald heb in schetsen voor het park."

COLOFON

Dit is een uitgave van de gemeente Almere

Redactie & Productie

Dienst Stedelijk Beheer, Afdeling Beleid en Advies, Almere
Beaumont Communicatie

Tekst

Dienst Stedelijk Beheer, Afdeling Beleid en Advies, Almere
Dienst Stadswerk, Team Groen, Water en Natuur, Almere

Fotografie

Archief Gemeente Almere, Jos Jongerius, Gert Schutte

Illustraties

Bureau B+B, RIJP

Ontwerp

Het Hoofdkantoor, Ramona Dales BNO

Druk

Drukkerij Kerckebosch

AAN DE VERNIEUWING VAN
HET BEATRIXPARK HEBBEN MEEGEWERKT:

E. Banga, W. Barends, P. van den Berg, A.W. Bijl, E. Boots,
J. Bouwman, A. Brus, R. de Bruijne, N. Butterman, K. Choi, H. Dijkstra,
P. Drenth, J. Elsinga, S. van Erk, J. Fledderus, R. Garlich, L. Gieling, R. Groen,
J. Groot, A. Havinga, M. v.d. Heijden, R. Hemler, W. Hermse, D. van de Heuvel,
W. Hoekzema, M. van Holland, J. van der Horst, L. Hosman, J. Hovinga,
B. Huybens, M. Jonker, E. Joosting Bunk, J. Kamerling, J. Kleiman, J. Kleinjan, J. Kooij,
R. Lammerts van Buren, J. Landman, C. de Lange, N. Macville, A. van der Marel,
S. Meindertsmä, J. Mensink, E. Middelkoop, W. Milhous, A. Nauta, H. Nijenhuis,
R. Nijland, B. Nijst, E. de Nooijer, K. Onrust, S. van Oogen, P. Peeters, S. Pluim,
J. Proem, F. Ricklefs, K. Rooks, J. Rooseboom, J. van de Sande, T. Schenk,
G. Schönhage, M. Schoot, R. Smissaert, M. Snijder, L. Spruit, D. Stam, H. Tegeder,
A. van de Tempel, L. van Tilburg, J. van Velsen, Y. Verhoeven, K.J. de Vries,
J. Vollebregt, H. Warrink, J. Wezenaar, M. Wiewel, Th. Wijnker,
J. Willemze, H. Winter, W. Woudenberg †, C. van de Zee

DEZE VERNIEUWING WERD
MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Oranjewoud, Boogaart Almere B.V, HEG Civiel,
Bruil Ede B.V., Veenstra, Drielanden Groenvoorzieningen,
Jos Scholman B.V., Donker Cultuurtechniek

